

Scenariusz zajęć dydaktyczno - wychowawczych

Temat zajęć: (U)RODZINY ODRY - czyli podstawowe informacje o rzece, jej mieszkankach i mieszkańcach, miejscu w ekosystemie, oraz potrzebie jej ochrony.

Grupa wiekowa: 5 - 6 latki

Cele ogólne:

- rozbudzanie ciekawości otaczającym światem
- uwrażliwianie na otaczającą nas naturę
- kształtowanie postaw proekologicznych

Cele szczegółowe - dziecko:

- potrafi wyjaśnić znaczenie wody w przyrodzie
- potrafi wymienić nazwy głównych rzek przepływających przez Polskę
- uwrażliwia się na przeżywanie muzyki poprzez taniec
- jest świadome połączenia/zależności pomiędzy codziennym życiem człowieka, a dostępnością do żywej, czystej i zdrowej wody
- rozpoznaje jakie zwierzęta żyją w rzece
- rozpoznaje jakie rośliny rosną koło rzeki, poznaje charakterystyczną roślinę dla rzeki Odry, poznaje Odrę jako ekosystem
- rozumie znaczenie wody w środowisku oraz potrzebę jej oszczędzania

Propozycje materiałów do wykorzystania:

1. Liliana Bardijewska, "Drobinka Śmieszynka, czyli przygody kropelki wody"
2. Aleksandra i Daniel Mizielińscy, "Pod ziemią, pod wodą"
3. Christina Steinlein, Mieke Scheier, "Woda. Źródło życia"
4. Pavla Hanackova, "Wody Świata. Pomóż zwierzakom wrócić do domów"
5. Loll Kirby, "Możemy uratować naszą Ziemię"
6. Gaelle Bouttier-Guerive, "Ratujmy Ziemię. Wielka księga zabaw"
7. Marie G. Rohde, "Prawdziwe potwory zagrażające naszej planecie"
8. Anna Paszkiewicz, Joanna Bartosik, "Trzy życzenia"
9. Malwina Migdał, "Jestem rzeką" - dostępna od 7 lutego 2024 r. na stronie osobaodra.pl
10. Michał Zygmunt Odra Sound Design - Bajki znad Odry - <https://www.youtube.com>
11. <https://dzwiekowyszlakodry.com>
12. <https://osobaodra.pl/dziedzictwo-odry/>
13. 3 Godziny Relaksujące dźwięki rzeki - łagodna rzeka, dźwięki natury, śpiew ptaków

Jeżeli osoby prowadzące zajęcia mają taką możliwość, to zachęcamy

do **przeprowadzenia zajęć dydaktyczno - wychowawczych w naturze**, organizując spacer, bądź spotkanie z pobliską rzeką. Zajęcia w naturze przy rzekach dają możliwość autentycznego zauważenia natury rzeki, poczucia jej zapachu, usłyszenia jej dźwięków, zobaczenia realnie ile życia jest wokół niej. W rezultacie może to poszerzyć wiedzę dzieci na temat środowiska naturalnego, inspirując je do troski o naturę i rozwijając zdolności obserwacji oraz zrozumienia zjawisk przyrodniczych.

Opis ćwiczenia	Potrzebne materiały
<p> Koncentracja</p> <p>Przywitanie. Osoba prowadząca staje/siada z dziećmi w kole nad rzeką/ w sali.</p> <p>Krótką chwilą koncentracji. Dzieci zachęcane są do skupienia się na doznaniach płynących ze wszystkich zmysłów.</p> <p>Osoba prowadząca zaprasza dzieci do zamknięcia oczu: <i>Skupcie się na dźwiękach, które słyszycie....</i> <i>A teraz pozwól swojemu noskowi powęszyć, poczuć zapachy....</i> <i>A teraz otwórzcie oczy i spójrzcie na wodę....zobaczcie kolor rzeki, ...i kolory otaczające rzekę.</i> <i>Dotknijcie delikatnie roślinek, które Was otaczają..</i></p> <p>Jeśli zajęcia przeprowadzane są w sali osoba prowadząca odtwarza nagranie nurtu rzeki np. z dźwięków i głosów przyrody odrzańskiej.</p> <p> Opowieść o Odrze</p> <p>Osoba prowadząca odtwarza nagranie z opowieścią o rzece: <i>Posłuchajcie opowieści:</i></p> <p><i>To co chcę Wam opowiedzieć, widziałam pewnego dnia nad rzeką Odrą.</i> <i>Gdy słońce swoimi promykami oświeślało wodę, na jej powierzchni unosiły się liście, kształtem przypominające latawce. Było ich dużo obok siebie, a niektóre pośrodku miały białe kwiatki przekształcające się w orzechy o haczykowatym zakończeniu i to przypominało kotwicę.</i></p>	<p>opcja: nagrania dźwiękowe ze strony https://dzwiekowy.szlakodry.com</p>

<p>To roślina o nazwie kotewka orzech wodny, której domem jest rzeka Odra.</p> <p>Widziałam też zwierza niesamowitego, co zagrzebuje się częściowo w mule, a porusza się wysuwając na zewnątrz muszli jakby nogę. Wiecie, kto to taki? Ja na początku nie wiedziałam... Po raz pierwszy zobaczyłam go właśnie tu, nad Odrą. Choć ostatnio widzę je już o wiele rzadziej niż kiedyś...To małż, co zwą go szczeżuja pospolita.</p> <p>Kiedy tak siedziałam na brzegu rzeki, słuchałam kołyszących się trzcin. W powietrzu czułam przyjemny, wilgotny zapach wody. Patrzyłam na spokojnie płynącą wodę i wydawało mi się, że przez chwilę swoją głowę pokazała ryba. Może to był miętus albo brzana? Hmm... tak krótko to trwało, że nie zauważyłam dokładnie. Gdy nastał zmierzch, słyszałam krzyków bez liku, jakby trąby skrzeczące, to zlatywały się żurawie na noclegowisko. Tak wiele stworzeń i istnień jest w i wokół rzeki, a cała rodzina Odry jest jeszcze bardziej szeroka i rozległa, bo to nie tylko sama rzeka z jej mieszkańcami, ale też starorzecza i las łęgowy. Pewne zastawiacie się co to jest starorzecze, a może wiecie? Spieszę Wam powiedzieć, że starorzecze to takie jezioro, które jest fragmentem byłego koryta rzeki.</p> <p>Dziś jest szczególny dzień, bo urodziny Odry, choć sama rzeka rodzi się codziennie, od nowa. Dziś jest wyjątkowy dzień, bo Wy świętujecie wraz z Odrą. To urodziny u prawdziwej rzecznej rodziny.</p> <p>Osoba prowadząca zadaje dzieciom pytania dotyczące opowieści.</p> <p>Kto mieszka w rzece? Jakie jest najbardziej charakterystyczne zwierzątko Rzeki Odry? Jak nazywa się roślina, która wystąpiła na początku opowieści? Jak wygląda ta roślina? Jak myślicie co to jest las łęgowy?</p>	<p>nagranie dźwiękowe - opowieść o Odrze</p> <p>ilustracje istot występujących w opowieści o Odrze - szczeżuja pospolita, kotewka orzech wodny, miętus, brzana, żurawie - zasoby internetowe</p>
 Natura rzeki	

<p>Osoba prowadząca zadaje dzieciom pytania dotyczące natury rzeki.</p> <p><i>Gdzie zaczyna się rzeka? (może przybierać formę źródła, może powstawać z połączenia kilku mniejszych potoków lub wypływać z jeziora, bagna czy lodowca)</i></p> <p><i>Czym jest źródło rzeki? (źródło jest samoczynnym i naturalnym wypływem wody podziemnej)</i></p> <p><i>Jak rzeka się kończy? (ujście rzeki - wpada do innej rzeki, jeziora morza lub oceanu)</i></p> <p><i>Skąd się bierze woda w rzece? (źródło, opady deszczu, topniejący śnieg, wody podziemne, woda z dopływów innych rzek)</i></p> <p><i>Rzeka ma także swoje brzegi, które oddzielają wodę od lądu, i czasem, kiedy pada dużo deszczu, może zalać okoliczne tereny, wtedy mowa o powodziach. Istnieje również przeciwieństwo powodzi, które możemy nazwać suszą. Susza to okres, gdy przez bardzo długi czas występuje mało opadów deszczu, co prowadzi do niedoboru wody. Gleba wtedy staje się sucha, źródła wód gruntowych wysychają, a rzeki oraz jeziora mogą tracić swoje zasoby wody.</i></p> <p><i>Rzeka to też dom dla roślin, zwierząt i malutkich stworzeń, które tam mieszkają, dlatego ważne jest, aby to miejsce chronić.</i></p> <p><i>Pamiętajcie tylko! Rzeki to nie tylko woda! One potrafią też przenosić piasek, żwir czy kamienie, co pomaga im kształtować otaczający je świat. Dzięki Rzece, rośliny, zwierzęta i ludzie mają wodę do picia i życia! To właśnie Rzeki sprawiają, że świat wokół nich jest taki ciekawy i pełen życia!</i></p>	
<p> Odra - umiejscowienie na mapie</p>	

<p>Osoba prowadząca wraz z dziećmi porusza kwestie dotyczące umiejscowienia na mapie rzeki Odry, pokazuje źródło Odry w Czechach oraz ujście do morza.</p> <p> Zanieczyszczenie Odry</p> <p>Jeśli będzie taka możliwość, w skrócie zachęcamy, aby opowiedzieć dzieciom o zanieczyszczeniu Odry, polegającym na wpuszczaniu do niej ścieków z firm, w tym kopalni, które charakteryzują się wysokim zasoleniem, co zmienia kompletnie środowisko i dlatego część zwierząt i roślin poniosła i ponosi śmierć.</p> <p>“W pierwszej połowie sierpnia 2022 r. media poinformowały o katastrofie ekologicznej na Odrze, która swym rozmiarem objęła kilkaset kilometrów rzeki. W wyniku skażenia wody śmierć poniosło około 500 ton ryb, ale również małży - w tym np. wyginęło 80 procent populacji szczeżui pospolitej, ptaków, bobrów, niezliczone ilości roślin, a wiele odcinków rzeki stało się miejscami martwymi. Znamienne jest, że życie rzecznych stworzeń podaje się określając ich wagę, tak jakby pojedyncze życie traciło na wartości. Liczni wolontariusze, aktywiści, wędkarze i pracownicy Straży Rybackiej dniami i nocami wyławiali z rzeki martwe ciała zwierząt. Sytuacja na rzece pogarszała się latami. Już w 2015 roku informowano o alarmującym tempie wzrostu zanieczyszczenia rzeki. Niestety wciąż nie podjęto działań w celu zapewnienia rzece potrzebnej ochrony prawnej. Mimo, że od czasu skażenia minął ponad rok, opinia publiczna nadal nie została poinformowana, jakie konkretne czynniki wywołały tak ogromne szkody, a co za tym idzie, nie wiadomo, jakie będą ich konsekwencje w przyszłości” - ze strony osobaodra.pl</p>	<p>mapa z zasobów internetowych; zdjęcie ze źródła rzeki Odry</p>
--	---

<p> Sprzątanie/zabawa ruchowa</p> <p>Na zewnątrz, przy rzece osoba prowadząca wyciąga worki na śmieci i zaprasza dzieci do wspólnego sprzątania najbliższego terenu.</p> <p>Jeśli zajęcia odbywają się w sali, osoba prowadząca proponuje zabawę ruchową.</p> <p> OPCJA: Kropla do kropli</p> <p>Jedno dziecko jest „źródłem”, które biega po sali i wciąga krople” starając się dotknąć jak najwięcej dzieci - „kropelek wody”. Dziecko dotknięte chwyta za rękę „źródło” i biega z nim. Następne dziecko dołącza się do ostatnio złapanej kropli – tworzy się wąż, biegają razem. Zabawa trwa, aż wszystkie „krople” zostaną wciągnięte przez „źródło” i powstanie długi wąż – rzeka.</p>	
<p> Życzenia dla Odry</p> <p>Dzieci po kolei zapraszane są do składania życzeń Odrze i wdmuchiwanie ich na wiatr - tak, żeby doleciały do Odry.</p>	
<p> Urodzinowe konfetti z naturalnych materiałów</p> <p>Dzieci przygotowują urodzinowe konfetti wg własnego pomysłu z zasobów naturalnych, znajdujących się wokół, z poszanowaniem natury.</p> <p>Jeśli zajęcia odbywają się w sali.</p> <p>Osoba prowadząca włącza relaksujący dźwięk rzeki i wraz z dziećmi tworzy konfetti z naturalnych materiałów. To świetny sposób na ekologiczne i kreatywne podejście do ozdabiania imprez czy wydarzeń, unikając przy tym sztucznych i trudnych do rozkładania materiałów. Za konfetti w tym przypadku mogą posłużyć:</p> <ul style="list-style-type: none"> - suszone zioła np. mięta, szalwia czy rozmaryn, można pokruszyć na mniejsze fragmenty i użyć jako pachnące i kolorowe konfetti. - skorupki nasion - niektóre nasiona, takie jak pestki 	<p>link do relaksacyjnych dźwięków rzeki - przykładowy link w materiałach do wykorzystania</p>

<p>dyni czy słonecznika, po wysuszeniu i usunięciu ich łupinek mogą stać się nietypowym materiałem do konfetti.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liście - można wyciąć kolorowe kształty z suchych, kolorowych liści. Liście jesionu, klonu czy kasztanowca mają różne kształty i kolory, co pozwala stworzyć ciekawe konfetti. - kwiaty - suszone płatki kwiatów, takie jak płatki róży czy lawendy, mogą stanowić delikatne i piękne konfetti. 	
<p> Taniec dla Odry</p> <p>Przy dźwiękach muzyki wody, dzieci zaczynają urodzinową imprezkę Odry. Tańczą w swobodny sposób umożliwiając im wyrażanie siebie.</p>	<p>muzyka wody , nagrania; krople, deszcz, burza</p>
<p> Medal "Odra moją przyjaciółką"</p> <p>Podsumowanie zajęć. Osoba prowadząca zadaje dzieciom pytania dotyczące tego czego się dowiedziały podczas zajęć. Na końcu czyta dzieciom list w imieniu rzeki Odry i przekazuje dzieciom niespodziankę w postaci medali Przyjaciół Odry.</p> <p><i>Kochane Dzieci, w imieniu rzeki Odry dziękuję Wam za każde ciepłe słowo, za Waszą troskę, za chęć pomocy. Za to, że jesteście tak blisko rzeki. W imieniu rzeki Odry dziękuję Wam za wspaniałe życzenia, za konfetti, Wasz taniec i za to, że jesteście tak bardzo świadomi i chętni, by pomagać. Na koniec mam tylko jedno życzenie. Proszę - pamiętajcie o tym, że macie Rzekę i nie wahajcie się jej chronić.</i></p>	<p>papierowe medale dla każdego dziecka, list w imieniu rzeki Odry</p>

Autorki:
Justyna Aneszko
Anna Czerska
Magdalena Dzikowska

Propozycje graficzne medali dla dzieci:

